

VII. MIGRACE

Podle dat o stěhování, které poskytuje Českému statistickému úřadu Ministerstvo vnitra ČR z Informačního systému evidence obyvatel, se v roce 2009 meziročně výrazně změnila velikost obou složek zahraničního stěhování – přistěhovaných i vystěhovaných. Výsledné saldo 28 344 osob je o šedesát procent nižší než v předcházejícím roce. Avšak zapadá do období před rokem 2007, kdy se po pět let pohybovalo v rozmezí 12 až 36 tis. Bilance stěhování v letech 2007 a 2008 byla ve své výši (83,9 tis. a 71,8 tis.) výjimečná.

Důsledky ekonomické krize snížily v roce 2009 počet přistěhovaných ze zahraničí meziročně na polovinu – na 40,0 tis. osob – a naopak se výrazně zvýšil počet vystěhovaných (z 6,0 na 11,6 tis.). Jde však stále o nižší úroveň vystěhovalectví, než jaká byla běžná v předcházejících letech. O určité problematičnosti dat však svědčí to, že saldo zahraničního stěhování, které vykazuje statistika Policie České republiky, hovoří pro rok 2009 dokonce o úbytku obyvatel zahraničním stěhováním cizinců na úrovni 5,1 tis. osob (rozdíl definitivních stavů počtu cizinců žijících v ČR k 31. prosinci roku 2008 a 2009).

Tab. VII.1 Zahraniční migrace, 2001-2009

	2001	2003	2005	2006	2007	2008	2009
Přistěhováli	12 918	60 015	60 294	68 183	104 445	77 817	39 973
Vystěhováli	21 469	34 226	24 065	33 463	20 500	6 027	11 629
Objem zahraničního stěhování	34 387	94 241	84 359	101 646	124 945	83 844	51 602
Saldo zahraničního stěhování	-8 551	25 789	36 229	34 720	83 945	71 790	28 344

Skladba zahraniční migrace podle pohlaví a věku je velmi odlišná od té, která odpovídá stavu celého obyvatelstva ČR. Mezi přistěhovanými i vystěhovanými ze zahraničí tradičně převládají muži, což odpovídá hlavnímu motivu stěhování – práci. Převaha mužů přitom byla roku 2009 (v období od roku 2002⁶) u přistěhovaných nejnižší (57,7 procent) a naopak u vystěhovaných nejvyšší (73,3 procent), přičemž došlo k výrazným meziročním změnám.

Tab. VII.2 Zahraniční migrace podle pohlaví a věku, 2001-2009

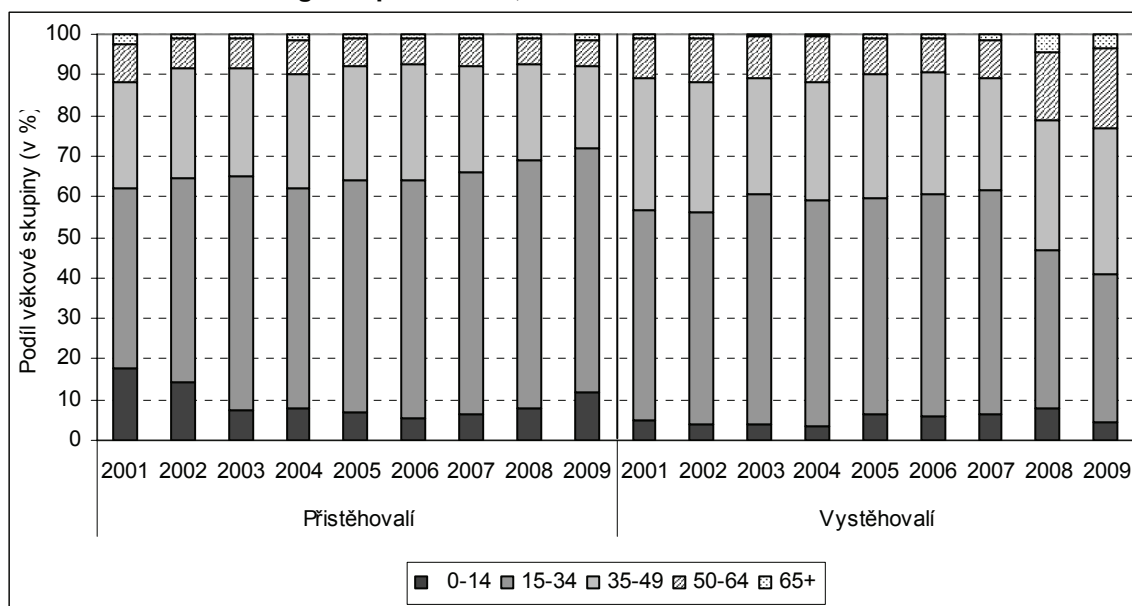
	2001	2003	2005	2006	2007	2008	2009
Přistěhováli							
ve věku: 0-14	2 297	4 506	4 297	3 784	6 537	5 944	4 813
15-34	5 700	34 635	34 255	39 954	62 285	47 860	23 842
35-49	3 406	15 813	16 897	19 330	27 523	18 192	8 144
50-64	1 173	4 557	4 345	4 608	7 096	4 985	2 567
65+	342	504	500	507	1 004	836	607
Podíl (%) věkové skupiny: 0-14	17,8	7,5	7,1	5,5	6,3	7,6	12,0
65+	2,6	0,8	0,8	0,7	1,0	1,1	1,5
Průměrný věk migrantů - muži	32,2	32,3	32,5	32,3	31,6	30,8	29,8
- ženy	29,2	28,9	30,1	30,8	30,8	29,2	27,6
Vystěhováli podle věku							
ve věku: 0-14	1 008	1 285	1 489	2 022	1 363	472	535
15-34	11 152	19 536	12 909	18 212	11 264	2 338	4 243
35-49	6 933	9 713	7 307	10 164	5 629	1 929	4 168
50-64	2 189	3 472	2 112	2 784	1 988	1 034	2 304
65+	187	220	248	281	256	254	379
Podíl (%) věkové skupiny: 0-14	4,7	3,8	6,2	6,0	6,6	7,8	4,6
65+	0,9	0,6	1,0	0,8	1,2	4,2	3,3
Průměrný věk migrantů - muži	35,2	34,5	33,7	33,5	33,6	39,3	40,9
- ženy	31,1	30,2	32,1	31,8	31,6	33,2	35,1
Podíl přistěhovaných mužů (%)	56,7	65,9	62,9	61,6	61,0	63,2	57,7
Podíl vystěhovaných mužů (%)	67,7	69,5	60,4	60,8	62,1	66,2	73,3

V obou složkách zahraniční migrace je velmi nízké zastoupení osob starších 65 let věku a i podíl dětské složky je nižší než v celkové populaci ČR. Nejbliže mu byl právě v roce 2009, kdy mezi přistěhovanými bylo 12,0 procent dětí mladších 15 let. Naopak tomu bylo u vystěhovaných do zahraničí, kde bylo zastoupení dětí

⁶ Jako počátek referenčního období je v textu zvolen rok 2002, neboť statistika zahraničního stěhování za rok 2001 je v mnoha ohledech pro srovnání nevhodná, viz např. struktura dle státního občanství (čtvrté nejvyšší saldo zaznamenala kategorie nezjištěného státního občanství) či přistěhovaných dle věku (téměř 18 procent dětí mezi přistěhovanými).

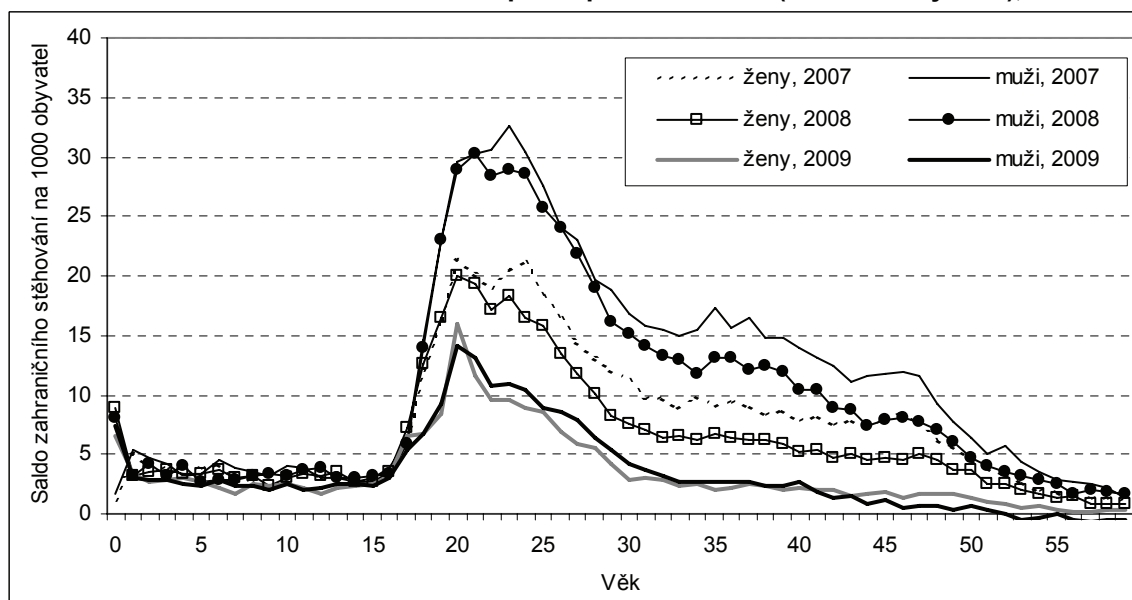
mladších 15 let o tři procentní body nižší než předcházejícího roku, pouze 4,6 procent. To opět potvrzuje převážně pracovní charakter zahraniční migrace z/do ČR, kdy vlivem aktuální situace na trhu práce odcházely v daleko větší míře osoby produktivního věku (92,1 procent emigrantů bylo ve věku 15-64 let) a na druhou stranu, mezi přistěhovalými se zvýšilo zastoupení rodin s dětmi.

Obr. VII.1 Zahraniční migrace podle věku, 2001-2009

Majoritní skupina migrantů – osoby v produktivním věku – je dále koncentrována ve věkové skupině 15-34 let, a to zejména u přistěhovalých ze zahraničí. Zastoupení osob ve věku 15-34 let bylo mezi všemi imigranty vždy nadpoloviční, v roce 2009 činilo 59,6 procent. U emigrantů se udržovalo na podobných hodnotách až do roku 2007. V posledních dvou sledovaných letech je podíl vystěhovalých ve věku 15-34 let výrazně nižší (36,5 procent v roce 2009), absolutní počty emigrantů jsou zřejmě podregistrovány.

Obr. VII.2 Saldo zahraničního stěhování podle pohlaví a věku (na 1 000 obyvatel), 2007-2009

Průměrný věk osob stěhujících se přes hranice republiky je tradičně vyšší u mužů než u žen a u emigrantů než u imigrantů. Ve srovnání s obyvateli ČR jako celkem jsou zahraniční migranti v průměru mladší (31 let)⁷. Na rozdíl od předchozích let si byly v roce 2009 míry zahraničního salda migrace (saldo migrace v daném

⁷ Průměrný věk mužů vystěhovalých z ČR v letech 2008 a 2009 (39,3 a 40,9 let) byl výjimečně vysoký a převýšil hodnotu průměrného věku celé populace. I zde v tomto případě hraje roli problematická statistika zahraničního stěhování. Svůj vliv má i změna datového zdroje, kdy od roku 2008 ČSÚ přebírá veškeré údaje o stěhování z Informačního systému evidence obyvatel (ISEO), zatímco před rokem 2008 dodávala údaje o stěhování cizinců Cizinecká policie ČR.

věku na 1 000 obyvatel středního stavu daného věku) mezi muži a ženami v jednotlivých věcích produktivního věku blízké.

V období 2002-2009 byl každoročně nejvyšší přírůstek stěhováním u občanů Ukrajiny, v roce 2009 v hodnotě 8,1 tis. Významné saldo zahraničního stěhování zaznamenalo v posledním roce i státní občanství Ruska (4,1 tis.). Více než dvoutisícovou aktivní bilanci měla dále Česká republika s občany Spojených států (2,5 tis.) a Vietnamu (2,3 tis.). Stejně země figurují na prvních místech i mezi imigranty, společně se Slovenskem, z kterého v roce 2009 přišlo 5,6 tis. osob (druhá nejčetnější skupina). Občané Slovenska však dominovali i mezi vystěhovanými (4,2 tis.), tudíž bilance zahraničního stěhování se Slovenskem byla oproti předcházejícím letům nízká (1,4 tis.), i když stále ve prospěch ČR. Téměř meziročně neměnný zůstal v roce 2009 počet vystěhovaných občanů ČR (2,3 tis.) a jen mírně poklesl počet vystěhovaných občanů Německa (1,8 tis.). Ve srovnání s obdobím 2005-2007 však jde u Němců o několikanásobně vyšší počty. V roce 2009 byl evidován nezvykle vysoký počet vystěhovaných občanů Polska – téměř 2,0 tis. Naopak, v posledních dvou letech bylo registrován jen minimální počet emigrujících občanů Ukrajiny a Ruska.

Tab. VII.3 Zahraniční stěhování podle státního občanství, 2001-2009

Státní občanství	2001	2003	2005	2006	2007	2008	2009
Přistěhovalí	12 918	60 015	60 294	68 183	104 445	77 817	39 973
v tom občanství: Ukrajina	2 755	15 490	23 875	30 150	39 572	18 731	8 084
Slovensko	2 410	23 735	10 107	6 781	13 931	7 592	5 609
Rusko	712	1 841	3 300	4 675	6 695	5 763	4 115
Spojené státy	119	894	1 374	1 804	1 738	2 217	2 464
Vietnam	2 203	3 580	4 906	6 433	12 332	13 368	2 306
Vystěhovalí	21 469	34 226	24 065	33 463	20 500	6 027	11 629
v tom občanství: Slovensko	8 492	18 162	1 946	629	802	585	4 167
Česká republika	903	1 023	2 269	2 075	2 076	2 206	2 279
Polsko	471	1 040	140	96	96	67	1 974
Německo	374	655	99	63	201	2 034	1 802
Rakousko	135	232	40	16	37	363	370
Saldo zahraniční migrace	-8 551	25 789	36 229	34 720	83 945	71 790	28 344
v tom občanství: Ukrajina	-1 877	10 062	12 483	12 993	30 902	18 575	8 051
Rusko	-351	834	1 994	2 214	5 765	5 728	4 106
Spojené státy	-117	273	628	542	867	2 200	2 454
Vietnam	1 404	2 649	3 489	4 083	11 281	13 299	2 269
Slovensko	-6 082	5 573	8 161	6 152	13 129	7 007	1 442

Pozn.: U všech položek jde o pět nejčetněji zastoupených zemí v roce 2009.

V roce 2009 poklesl také objem vnitřního stěhování, když se meziročně snížil o 16,8 tis. (o sedm procent). Celkem bylo zaznamenáno 233 262 změn trvalého bydliště (u cizinců také dlouhodobého) uvnitř republiky. Stejně jako v roce 2008 se i v roce 2009 nejvíce meziročně změnil – snížil – počet stěhování mezi obcemi v rámci jednoho okresu (o osm procent na 96,4 tis.). Pomalu se tak začínají co do početnosti přibližovat dvě kategorie vnitřního stěhování – z obce do obce v rámci okresu a z kraje do kraje. Ještě na počátku století přitom bylo těch prvně jmenovaných zhruba o 70 procent více než druhých. V roce 2009 se přes hranice kraje stěhovalo 91,9 tis. osob. Nejméně četné jsou tradičně případy stěhování z okresu do okresu v rámci kraje, poslední roční údaj hovoří o 45,0 tis. stěhování.

Tab. VII.4 Vnitřní stěhování, 2001-2009

Objem stěhování	2001	2003	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	204 622	211 487	213 688	225 241	255 689	250 071	233 262
v tom: z obce do obce v rámci okresu	108 323	108 252	96 605	100 183	109 541	104 713	96 395
z okresu do okresu v rámci kraje	33 706	36 089	41 414	43 700	47 745	47 444	45 002
z kraje do kraje	62 593	67 146	75 669	81 358	98 403	97 914	91 865

Skladba vnitřní migrace podle pohlaví je na rozdíl od zahraniční vyrovnána a plně odpovídá rozložení mužů a žen v celé populaci: ze 49 procent jde o muže a z 51 procent o ženy. Věkové složení migrantů se přeci jen liší, ve srovnání s celou populací jde o osoby v průměru mladší (31 let), relativně více jsou zastoupeny děti do 15 let věku (19,9 procent v roce 2009), naopak podstatně nižší je podíl stěhujících se osob starších 65 let (4,8 procent).

Na vnitřní migraci v České republice se stále více podílí osoby jiného než českého státního občanství, z celkového počtu se cizinců v roce 2009 týkalo 41,6 tis. stěhování (17,8 procent). Nejčetněji jde každoročně o změnu obce pobytu občanů Ukrajiny (18,5 tis. v roce 2009), Vietnamu (10,8 tis.) a Slovenska (2,5 tis.).

Z uvedených tří jsou nejvíce migračně aktivní (měřeno vztahem počtu stěhování a obyvatel daného státního občanství) občané Vietnamu, ještě intenzivněji však v rámci republiky migrují např. občané Mongolska a Moldavska.

Tab. VII.5 Vnitřní migrace podle věku a pohlaví, 2001-2009

	2001	2003	2005	2006	2007	2008	2009
Migranti podle věku							
0-14	39 725	39 579	41 223	43 856	48 065	47 775	46 534
15-34	100 111	102 053	100 750	106 687	121 529	116 903	106 797
35-49	32 622	36 040	37 784	41 069	49 989	50 287	47 447
50-64	17 734	19 938	20 082	21 376	24 166	23 555	21 367
65+	14 430	13 877	13 849	12 253	11 940	11 551	11 117
Podíl (%) věkové skupiny: 0-14	19,4	18,7	19,3	19,5	18,8	19,1	19,9
65+	7,1	6,6	6,5	5,4	4,7	4,6	4,8
Průměrný věk migrantů - muži	30,0	30,6	30,7	30,5	30,6	30,7	30,4
- ženy	31,6	32,1	32,1	31,5	31,3	31,3	31,0
Migranti podle pohlaví - muži	97 761	101 432	102 731	108 765	125 823	123 486	114 528
- ženy	106 861	110 055	110 957	116 476	129 866	126 585	118 734
Podíl mužů (%)	47,8	48,0	48,1	48,3	49,2	49,4	49,1
Migranti podle státního občanství - ČR	198 635	201 187	195 755	202 268	212 933	207 328	191 662
- jiné	5 987	10 300	17 933	22 973	42 756	42 743	41 600
Podíl cizinců na vnitřním stěhování (%)	2,9	4,9	8,4	10,2	16,7	17,1	17,8

Obr. VII.3 Vnitřní stěhování podle věku (na 1 000 obyvatel), 2001-2009

